

Tíðargrein

Hans Pauli Strøm
løgtingsmaður

Linligur vinnuskattur í Føroyum

Hjá nógvum løntakarum er trupult at fáa endarnar at røkka saman, bæði av høgum brúkaraprísum, høgum skatti og høgum bústaðarkostnaðum. Truplast hjá øllum man hetta kennast hjá barnafamiljunum, at hava nóg mikið til føstu útreiðslurnar og alt sum krevst til húsarhaldið.

Persónsskatturin í Føroyum er høgur, alt ov høgur, ikki minst tá vit leggja tey 25% í mvg omaná.

Ein stór orsök er, at skattaskipanin leggur størsta trýstið á persónsskattin, tí tað eru ov nógvar aðrar inntøkur í samfelagnum, sum sleppa bílaga og í nógvum førum heilt sleppa undan at gjalda skatt.

Eitt er vinnufelagsskatturin (í hvuðsheitum frá partafeløgum), sum vit skulu hyggja nærri at niðanfyri. Í fyrstu mynd sæst skattaprocentið fyri partafeløg í Føroyum samanborið við onnur lond.

Sí talvu 1

Tað er rættiliga sjónskt, at Føroyar liggja í botninum við einum tí lægsta partafelagsskattinum uppá 18%. Niðanfyri liggja tvey av londunum, ið eru farin av knóranum. Ovast liggja tvey av ríkastu londunum í heiminum við upp móti 40% (Kelda: heimasíðan hjá OECD).

Vinnuskatturin til felags húsarhaldið

Eitt er skattaprocentið hjá vinnufeløgnum, men hvussu nógv bera tey í skatti til felags samfelagsliga húsarhaldið? Tað kunnu vit lýsa, við at seta samlaðu inntøkuna frá vinnufelagsskattinum í mun til bruttotjóðarúrtøkuna.

Sí talvu 2

Aftur her liggja Føroyar í botni. Av 25 londum eru tað bert trý, har partafeløgini bera minni til landshúsarhaldið enn Føroyar við 1,5% av bruttotjóðarúrtøkuni. Til samanberingar liggur Danmark á 2,4% og Svøríki og Bretland á 2,8% (kelda: The Guardian, 21.02.2011: Corporation taxes around the world. How much do companies pay?). Nú sveiggjar partafelagsskatturin í Føroyum nógv frá ár til ár, men 2010 liggur ikki langt frá miðaltalinum fyri seinastu 8-10 árin.

Tað kann eisini verða áhugavert at siggja, hvussu inntøkan av partafelagsskattinum í Føroyum er býtt millum ymiskum vinnugreinarnar. Tað sæst í triðju myndini, har vinnugreinarnar eru settar í raðfylgju, eftir hvussu nógv tær bera í skatti til felags húsarhaldið:

Sí talvu 3

Áhugavert er at siggja, at niðast við ongum skatti liggur øll tele- og samskiptisvinnan, og ovast við 110 mió.kr. liggur Fíggjarvinnan við 110 mió.kr. Vert at býta merki í er eisini, at tann framburðsríka alivinnan bert gevur knappar 9 mió. kr. í

skatti, og tey 699 feløgini í sølu- og handilsvinnuni, har eisini nógvar stórfyrirøkur eru ímillum, bert bera 21,4 mió.kr. í skatti. (kelda: TAKS).

Sosial gjöld

Flesta staðni rinda fyrirkurnar fleiri ymisk sosial gjöld vegna starvsfólkið. Umframt til eftirløn kann tað verða til sjúkratrygging, barnsburð, útbúgving, arbeidsskaðatrygging o.a. Taka vit sjúkadagpengar sum dømi, so er myndin hendan í Norðanlondum, hvussu nógvar dagar privatu arbeidsgvararnir gjalda, áðrenn almanna-verkið tekur yvir (kelda: norðurlenska sosiala árbókin).

Sjúkadagpengar goldnir av privatum arbeidsgvara:

Føroyar: fyrstu 2 dagar
Finnland: fyrstu 9 dagar
Svøríki: 14 dagar aftaná fyrsta dagin
Noreg: fyrstu 16 dagar
Danmark: fyrstu 21 dagar
Ísland: 30 dagar (eftir 1 ára starvstíð)

Vit kunnu samanlíkna sosial gjöld sum heild millum t.d. Føroyar og Svøríki. Svøríki, tí har hevur tað eydnast at lækka um persónsskattin, men við borgarligu stjórnini framvegis hildið ein høgan partafelagsskatt við 26,3% (smb. við 18% í Føroyum), og liggur eisini í tí ovvara endanum við vinnuskattainntøkunum sum 2,8% av bruttotjóðarúrtøkuni (smb. við 1,5% í Føroyum). Samstundis hava svensku vinnufyrirkurnar lógarbundin sosial gjöld, sum eru seks ferðir tað, sum verður kravt av føroysku vinnuni. Hetta landið, Svøríki, hevur ein tann størsta búskaparvøksturur í okkara parti av heiminum.

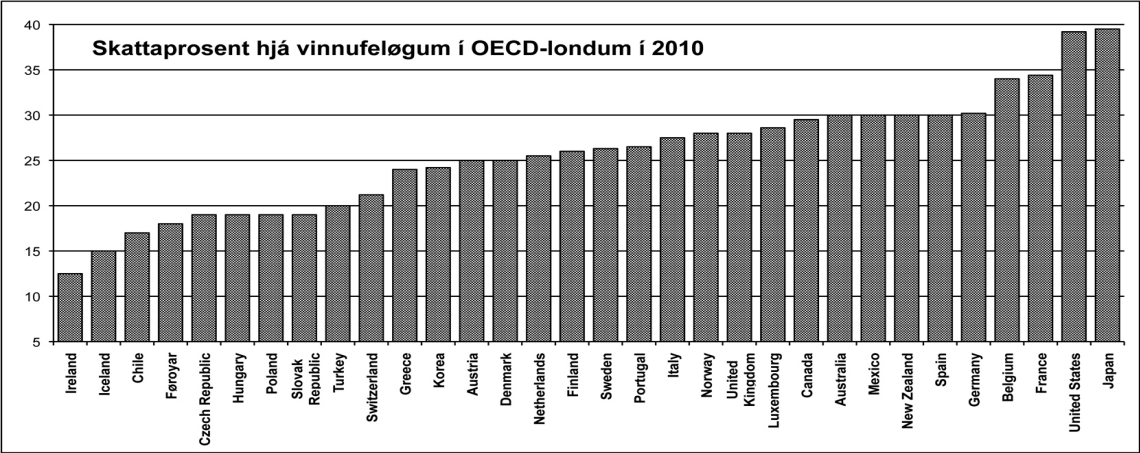
Lógarbundnum sosial arbeidsgvaragjöld av útgoldnu lønini:

- Føroyar: 3,47% íalt, til:** ALS 1%, Samhaldsfasta 1,75%, Barsilsgjald 0,62%, Arbeidsskaðatrygging 0,1%.
- Svøríki: 21,21% íalt, til:** eftirsitandi-eftirløn 1,2%, sjúkratrygging 5,0%, arbeidsskaðatrygging 0,7%, foreldratrygging 2,2%, arbeidsmarknaðaravgjald 2,9%, alment lønargjald 9,2

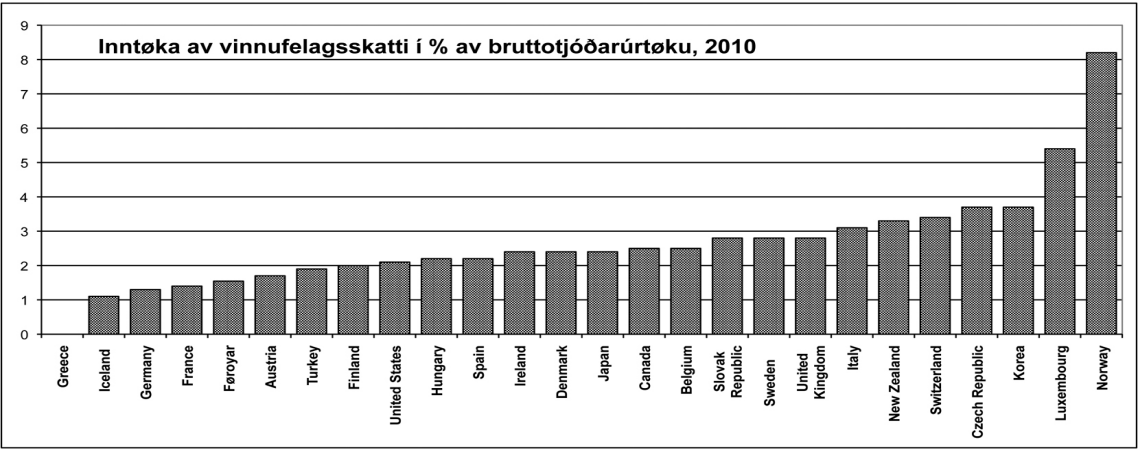
Kapitalvinningsskatturin

Júmen - hevur Arbeidsgvarafelagið vart seg við – kapitalognarar í Føroyum gjalda so høgan kapitalvinningskatt. Rætt er at hann er munandi hægri enn í grannalondum, nú á 39% men skal árliga minka niður aftur móti 35%. Til samanberingar er hann í eitt nú Svøríki á 30%.

Men hetta er bara hálvur sannleikin. Vit hava so lagaliga lóg, at tá tað snýr seg um sølu av

talva 1

talva 2

partabrøvum, tá sleppa partabrøv, ið eru eldri enn 2001, undan skatting. Tó varð í 2006 gjørd ein lógarbroytning, sum segði, at skattur skuldi gjaldast av tí virði, sum liggur oman fyri skrásetta virðið frá 2006. Hóast hetta var ein greið roynd at bøta um brekini og typpa mongu holini í lógini, m.a. í samband við umskiping av ognarviðurskiftunum, so er framvegis langt eftir á mál, at vit kunnu siga at vit hava eina rímliga lóg.

Ein framúrskarandi lýsing av ivasomu viðurskiftunum í kapitalvinningskattalógini er at finna í grein hjá Henry Mellemgaard t. 22.02. 2011 í Norðlýsinum: “Viðmerkingar til kapitalvinningskattalógina”.

Ein føroysk stórfyrirøka varð seld her í vár fyri 1,1 milliard. Tvs. nakrir partaeigarar fáa ein vinning uppá 1,1 milliard. Nú er hetta so stór inntøkutøl, at tað er eitt sindur ringt at skilja. Men á heimasíðuni hjá Hagstovuni yvir inntøkubýti í 2009 finna vit noyktiga sama inntøkutalið. Har sæst, at tað vóru 2.526 persónligir skattgjaldarar við inntøkum millum 400.000 og 500.000 kr., og teir høvdu tilsamans eina skattskylduga inntøku uppá 1,1 milliard. Av hesum guldur teir 419 mió. í skatti (svarandi til 37,4%).

Nú tá ið gomlu partaeigararnir av Havsbrún fáa somu inntøku, 1,1 mia. kr. fyri søluna av teirra partabrøvum, hevði verið áhugavert at vita, hvussu nógv teir munnu fara at gjalda í skatti. Tað verður

Inntøkan av vinnufelagsskatti í Føroyum 2010

Vinnugreinar	Feløg í tali	Skattur í	
		mió.kr	%-býti
Tele- o.o. samskiptisvinna	13	0,0	0
Ikki upplýst virksema	143	0,2	0
Undirvising og fralæra	31	0,2	0
Landbúnaður	55	0,2	0
Fritíðar- og undirhaldsvinna	317	0,4	0
Utleigan og ognarumsiting	281	2,0	1
Heilsuverk og sosialar skipanir	106	2,2	1
Ídnaður og framleiðsla	261	2,4	1
Flutningsvinna	230	2,6	1
Fiskavirking	33	3,5	2
Byggivinna	496	7,7	4
Alivinna	43	8,9	5
KT o.a. vinnuligar tænastur	544	9,5	5
Sølufyrirøkur og handil	699	21,4	11
Fiskiveiða	394	21,8	11
Fíggjar- og tryggingarvirksema	215	110,3	57
Allar vinnur tilsamans	3.861	193,3	100

talva 3

so ikki í nánd av tí, sum hinir 2.526 skattgjaldararnar skuldu av við, altso einar 420 mió.kr. Neyvan heldur 300, ella enntá 200 mió. Kanska heldur nærri teim 100 mió., ella um 10%.

Siðsta vetur vóru nakrir trolarar seldir úr eini stórari fiskivinnubygd, fyri, sum sigst, upp móti 70 mió.kr. Hvat man fara at koma inn í skatti av tí góðu søluni? Neyvan tær 27 mió., sum 39% í kapitalvinningskatti eiga at geva. Skuldi undra meg, um tað bleiv til meir enn ein triðingur ella fjórðingur av hesum.

Hetta frætta vit kanska, tá gjørt verður upp næsta ár. Tá verður spenn-

andi at vita, um nýggi formaðurin í Arbeidsgvarafelagnum, Bergur Poulsen – sum annars eisini er ein av gomlu partaeigarunum í Havsbrún – ikki er blíðkaður um lagaligu vinnuskattningina í Føroyum.

Kapitalognarar kunnu verða glaðir fyri, at teir ikki búa í Danmark. Meðan kapitalvinningur í Føroyum í mesta føri skattast við 39%, eru harðari kostir í Danmark. Har verður kapitalvinningur lagdur afturat aðrari persónligu inntøku, og kemur tí í flestu førum at verða skattaður við hægsta marginalskattaprocenti oman fyri 60%. So tað er munur á.